

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Philosophia Aristotelica - Cod. Ettenheim-Münster 289

Aristoteles

[S.l.], [17. Jahrh.]

Disputatio 2da

[urn:nbn:de:bsz:31-130062](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-130062)

Oratio (perfecta scilicet) definitur ab arte quae sit vox figurata
 cuius pars, aliqua est figurata proposita ut dicitur, et vel affirmatio vel
 negatio id est quod sit compositum ex nomine et verbo vel pluribus alijs
 modo inter se grammaticaliter conuincit, quia vox figurata non sunt
 oratio. parte, generaliter debent fore aliquid figurate, et non necario
 debent esse affirmatio vel negatio. Ita aliqua dicitur inquit orationem a
verbo et nomine, quorum pars, scilicet non figurat. Oratio perfecta un
 fuerit et prolo possit sequi perfectum, imperata imperatum. et q. si orationem
ubi sit affirmatio et negatio.

Capitulum 20um

De enumeratione eiusque divisione.
 Enumeratio definitur ab arte quae sit oratio vera vel falsa. item
 quod sit oratio affirmativa, et negativa unig de aliquo utrague dicitur
 multis digitis proportionata, quia veritas et falsitas sunt tantum
 proprietates consequentes ad affirmationem vel negationem. ita et
 figurata est conuincit etiam nati operationi et proprie tantum
 propriationi vocali. si illa ut dicitur, conuincit quod a finit or ex parte
 exalto, si aliter ut loquitur cum conuincit recentiorum, quod pignit
 mentali sit iudicium indirectum ut dicitur. ita quod pignit vocali sit
 oratio figurata iudicium indirectum et ita quod scripta sit scriptura figurata
 ut iudicium indirectum figurata. et tuor conuincit in pignit, materia
 forma quantitas et qualitas, materia et forma, sunt termini formale
 materia circa quam sunt termini obiectivi, si proterum et forma necario
 sunt conuincit, si sit materia vel pignit necario, si conuincit et tunc
 et conuincit.

Ex his positionibus affirmativa necario semper est vera negativa semper
 falsa. et utrague absolute nec affirmatiue nec negatiue existentiam habenti,
 sed tantum conditionate, semper enim si dicitur hoc est aal dale. quondo
unig existit hoc est aal dale. In materia vero imperata si pignit, est
 irmativa ut q. hoc est aal semper est falsa, et negatiua semper vera, et conuincit
Ita aliqua sunt vera aliqua falsa. pignit affirmatiua conuincit
semper dicitur existentiam habenti et conuincit enim cum proterum proterum
existenti conuincit ut q. si dicitur, aliquis equus currit. semper existit
aliquis equus, et conuincit illi proterum currit, si vero proterum conuincit

etiam partiale vel cuj pars, ut in hac propositione simpliciter oij qui e
diligens proficit, sermo e oij diligens proficit. Item e hoc e simplex
Regē longē vera ppitio, quia ima ppitio qd fultum.

Propositio diuidit conuenit in copulatiuam & disiunctiuam
hypotheticam et conyalem. Copulatiua constat ex pluribus propo-
sitionibus simplicibus conuenit per particulam et vel nec est et deq
ora et paulo, vel nec dehorat nec paulo. ad hoc ut ppitio
Copulatiua sit vera, debent oia membra ee vera quia n solum
affirmit veritatem propositionum simplicium sed etiam earum
simultatem. Idem prout affirmit vel negat de singulis, unde
ut sola ppitio sit falsa sufficit unum membrum ee falsum quia
si vel igno n verificat, hoc ipso ppitio non e conformi suo
obiecto, et consequenter falsa.

Coniunctio disiunctiua sit ex pluribus propositionibus simplicibus
conuenit per particulam vel et vel dehorat dehorat vel hedit vel
bitis. ut hoc ppitio sit vera sufficit unum membrum ee verum
quia n affirmat simultatem, licet nihil obid, etiam oia sit
vera.

Coniunctio hypothetica vel conditionalis e in qua plura orationes
conueniunt per particulam si, nisi etc. ut si sol luceat die e potest
hoc ee vera licet nec conditio nec conditionalium existat, modo hoc
conuenio inter conditionem et conditionalem, conditionalium autem
n debet quomodo unquam sequi conditionem, sed cum aliqua dependentia
vel post particulam si ad conditionalium referat, videtur, conijunctiua
Iuxta v. g. si sol luceat tunc die e alij falsa e conditionalis, ut si
dico. si de deprehendat, mox e cogitum, ubi particulula tunc n potest
adhiberi: solij fieri etiam e conyale, si filius tibi proficit, particulula
quia v. g. quia sol luceat die e.

Quidam vultis in absolutam et modalem. absoluta vel categorica
dicitur simpliciter prout in e vel n in e facta, ut dehorat mox
modalis autem exprimit modum quod prout in e vel n in e facta, v. g.
hoc necessario e oia et quomuy plura sunt modi, hic dicitur tantum

Quatuor agis scilicet his: necessarium contingens possibile et
 impossibile et possibile. illud nota quod in positione modali duo
 inventiones sunt inter se distinguenda scilicet dictum ad modum;
 modus est ergo signum, quo modo verbum inquit factum, dictum est
 quia proprius est. V.g. in hac propositione: possibile est de se incurrere
 deum possibile est modus reliqua dictum. modus iste potest affirmari ut
 in tempore diuino vel temporale. Et in tempore diuino dicitur et possibile
 est album et nigrum. id est factum nunc album potest amittere albedi-
 nem et nigrum. in tempore temporale scilicet possibile est subigum et riu-
 quia doctrina est pietas a modis sine potest sine fine. denique in se
 ad veritatem propositionis modalis, et prout conuenit quod sit utro
 modo conueniat quo affirmat.

Quae etiam sunt de enunciatione, quae se contra exponibile, quia per
 particulas tantum praeter est. sicut obguro et exponi debet per aliquid
 propositionis. sicut illa in triplici classe. una est exclamatio exponibilis si
 factum affirmat particula tantum solum est. ut solum Petrus scribit
 hinc vocat suppositio de facto exclusio quia facta est exclusio, si enim
 si est affirmativa dicitur exponi. et Petrus scribit et multum aliquid scribit. sicut
 particula ista affirmat prout v.g. Petrus solum scribit. dicitur prope de exclusio
 prolo. quia oia prolo est exclusio cum tempore sit. Petrus scribit. nihil aliud
 facit. si vero exponibilis est negatiua sicut si particula includens
 negat exponit. Et per dicitur dicitur ut non affirmatiua aliter
 negatiua v.g. si dico Petrus non solum scribit, hoc erit exponibile. et
 Petrus non scribit. si scribit facit ad huc aliquid aliud. si tota propositionis
 affirmatiua exclusio est affirmatiua. tunc id quod excludit exponit nega-
 tiua. si vero tota negat, tunc id exponit affirmatiua et potest de dicitur.

Exnegatiua exponibilis per particulas praeter in prout dicitur ac-
 tuata, sed excepto signum. hoc prope. hoc scribitur praeter pedum
 sic exponit, Petrus non scribit et de reliqui scribitur. dicitur tamen
 ergo a quo fit exceptio est universalis, et particula praeter afficere
 tamen in universalis contentum aliquid non indiget expositione, ut si
 dico aliquis hoc scribit praeter album. itam nulla verborum
 praeter tamen quia in ma ergo a quo est tantum particularis, et in
 secunda ergo hoc non continet in universalis.

Exponibily reduplicatio exponit p[ro]pter particulas, quae,
 quatenus: si reduplicativa e[st] affirmativa exponit per tres copu-
 lationes, easque tres, si vero e[st] negativa, ubi scilicet particula
 negat, exponit per tres divisiones, et sic sufficit numerum
 membrum e[st] tertium e[st]: hoc affirmativa? Per quae logicus
 dicitur. sic exponit. Per quae logicus, et logicus dicitur, et tunc
 quare dicitur e[st] logica. hoc vero negativa, Per quae
 logicus e[st] musica, sic exponit, vel per quae non e[st] logicus vel non e[st] mu-
 sicus, vel logica non e[st] causa musica: numerant aliqui inter exp-
 onibily alios propositiones insolubiles, in quibus quidquid concedat
 orobis, ut si quis de se diceret: ego sum falsa. sed parum
 utile, cuius ingenioem vexationis ad chimeras sua oblegon-
 do licet e[st] talis propositionem vocaliter quis populo profere, in intell-
 ectu t[ame]n non potest aperiri, quia agentia reducuntur ad contradictoria.

Capitulum 2° de

Quid sit quodlibet sibi oppositio propositionum.

Oppositio e[st] diversitas duarum propositionum e[st]dem factum et
 prout habentium vel in qualitate vel in quantitate vel in utraque
 scilicet per qualitatem intelligitur affirmationem vel negationem
 per quantitatem universalitatem vel particularitatem: debet autem
 veritatem et falsitatem in utraque propositione cum visum circumstantiis terij
 verbis et adverbis accipi: Quae sunt tres oppositio, contra-
 riorum scilicet, subcontrariarum, subalternarum, et contradictoriarum.

Contradictoria sunt duo propositiones universales habentes idem factum
 et prout, quarum una e[st] affirmativa, altera negativa, vel ut
 habet ad alij, nullus haec e[st] ad alij.

Subcontraria e[st] contra sunt duo propositiones particulares, differentes
 in qualitate, ut aliquis haec e[st] p[er]ij, alij haec non e[st] p[er]ij.

Subalterna opponitur sibi in sola quantitate, ut alij haec unus e[st] bonus
 alij unus e[st] bonus.

Contradictoria sunt duo propositiones opposita sibi secundum
 quantitatem, et qualitatem: sive quae habent sive quae habent
 idem factum et prout, sive ut una sit affirmativa altera negativa.

Marginal notes on the left side of the page, partially obscured and difficult to read.

AA.

una universalis, altera particularis, vel utraque singularis, ut si
homo est animal, aliquid homo non est animal, sed homo fortis, sed homo non fortis
quoniam multae propositiones singulares, si agnoscat per se de propositionibus
requirunt se semper de eodem communem affectum sive de particulari,
vel universalis, aut utriusque in agere de singularibus, ab
adeo esse semper contradictoria de lege, non de modo enunciandi: de
quibus alibi sequentes leges statuo

Contradictoria

Lex prima contradictoria non potest simul esse vera nec esse falsa
sed una vera, altera deesse, et falsa. per hoc patet quod si idem sit
propositio et non est, quod contra bonam naturam probat, et hic contra-
dictoria, ut loquuntur, aliquid equus non currit. si est verum est quod
aliquid equus currit, tunc certum est quod idem equus currit, quam parti-
cularis propositio negat currare: si autem hoc idem propositio sit
pro veritate eandem equum currare et non currare hoc autem idem est
et est et non est, quod idem equus est et non est idem sequitur si utraque
falsa.

Lex secunda contradictoria propositione non debet, sive, nec minus negare,
vel affirmare, quam propositio sit, sed ad alteram solam propositionem.
si enim affirmat, vel negat, tunc utraque potest esse vera et
autem homo est animal, aliquid non est animal, nullus homo est homo, aliquid est homo.
si vero sive negat, sive affirmat, ut si homo est deus, sed homo non est deus
utraque est falsa: in qua patet, ut si dicitur non est deus, et hoc idem est
si patet quod tunc patet si sit deus: idem dicitur de his, ut loquuntur,
aliquid homo non currit, propositio quod solus homo non currit.

Contraria

Lex prima, non potest simul esse vera, ostendo. si sit propositio
vera, haec propositio, ut homo currit, nullus homo currit, et sic
non vera, aliquid homo currit, aliquid homo non currit, si autem
sequitur contradictoria. quod patet, quia ex veritate propositio-
nis, vel universalis propositionis non potest inferri veritas pro-
positionis subalternae, vel particularis.

Lex secunda, in materia contingenti potest esse falsa, quia hic
non licet ex falsitate propositionis inferri falsitatem

particularis, ut est hoc est dactylus, nullus hoc est dactylus, ponere quod
falsum, vel quod est dactylus, bene utraq; erit falsa.

45

Lex ista in materia vera necessaria vel impossibilis non potest
esse falsa, nec vera, ut in his: ut hoc est dactylus, nullus hoc est dactylus.

Subalterna.

Lex ista potest esse vera, vel falsa. Et in materia contingenti
aut una vera altera falsa, ut est hoc est dactylus, aliquis hoc est
dactylus, in materia vero necessaria vel impossibili, utraq; debet esse
vera vel falsa.

Lex ista ex falsitate propositionis subalternata, vel particulari
vix recte inferatur falsitas subalternata, non vero vice versa: sic
est falsum est quod aliquis militem esse bonum, etiam falsum est quod
aliquis sit bonus.

Lex ista ex veritate subalternata inferitur veritas subalternata,
sed non vice versa: sic verum est omnem militem habere gladium
et verum est quod aliquis miles habeat gladium, non vice versa.

Subcontraria.

Lex unica est, quod potest in materia contingenti, vel vera, vel
falsa, et aliquis hoc est dactylus, aliquis hoc non est dactylus: sed non fit falsa in
eius materia: si est prioris etiam propositionis, et est falsa, tunc
est falsa etiam contraria subalternata, si autem sequatur contra-
dictoria.

Ex dictis notatur in hoc non esse contradictoria: sicut
est quod artifex est ingens, quia utraq; propositio est affirmativa et de
eodem in eodem. Sed hoc sunt contradictoria: sicut est
quod artifex non est ingens, posterioris est propositionis sensus est dactylus
vel non est dactylus, si quis non est ingens, quod est sensus falsificationem
prioris propositionis: neque nota est hoc capitulis de vero negativo
et indistinctum, sicut non est ingens, quod est ingens, ubi plus inferitur
consequente quam positum fuit in ostente.

Notabitur quoque opusculis pluralis numeri, ut est hoc, sed verbi
aliqui hoc sunt dactylus, proprie loquendo non est contradictoria,
quia utraq; potest esse falsa, cum plus negatur quon requiratur,
neque videtur habere eandem substantiam, non autem agitur de eodem

De oppositis que habent idem subiectum. posunt se dicere opposita
 de lege & de modo enunciandi, quia feruntur lege, et utroque
 potest et falsa & vera. posunt et enunciari inter contradictoria
 si vide exponant. sic si inuicem habent hunc sensum, existunt nulli
 hanc sololiter, atq; sololiter hanc danti, et secunda hunc. vel
 aliqui ex ipis nulli sololiter & existunt, vel si existunt, factum
 hanc sine aliqui sololiter sunt danti, hanc quod idem inq; ex
 illis in epl. opely. hanc vero ppitiam, aliqui hanc & currunt,
 contradictoria e hoc, atq; hanc currunt factum, q; d. non.

Ita multa alia ppitiorum posunt se se & ee contradictoria prout
 exponant.

Abbas etiam se dicendum de his ppitioribus. atq;
 binariis ppitiorum in caelo, aliqui binariis ppitiorum &
 e in caelo. idem atq; ppitiorum sunt in caelo, aliqui ppitiorum & sunt in
 caelo, atq; hanc puri recurreunt in ppitiam aliqui puri hanc & recurreunt
 in ppitiam, quod & sunt contradictoria idem e & ee si dicuntur.
 aliquam collectionem a ppitiorum hanc in caelo, quod solus e,
 sunt autem contradictoria si illa exponit, & binariis ppitiorum
 sololiter e in caelo, aliqui binariis ppitiorum hanc sololiter in caelo
 vel aliqui opinario de.

Solunt obiedione aliquae.

Primo ino potest ex veritate, sololiter, inferri veritas ppitiorum
 alteriorum. eo lege nostra & ppitiorum. probatior bona
 e consequentia, aliqui hanc e ad, q; ad hanc e ad. q; d. hunc e
 antey. ppitiorum N. antey. ad probatiorum hanc antey bona e
 consequentia materialis. Ab antey formalis N. antey illa
 autem e bona materialiter, quo d. d. in aliqua materia bene
 concludit, ut in necessariis, hanc vero in ai e contingenti.

Primo vero, ha ppitiorum, ad ad e ad, nullum ad e ad,
 sunt contraria, hanc in materia necessaria, ad hanc utragq; e
 hanc ad e ad, falsa, q; regula hanc e bona. q; ino ee ppitiorum inordinata
 de quibus hanc agit regula. ito nego quod sunt in materia necessa-
 ria, quia atq; illa ad e ad, quod inordinata ad ad e ad.

Primo vero, ha ppitiorum, ad ad e ad, nullum ad e ad,
 sunt contraria, hanc in materia necessaria, ad hanc utragq; e
 hanc ad e ad, falsa, q; regula hanc e bona. q; ino ee ppitiorum inordinata
 de quibus hanc agit regula. ito nego quod sunt in materia necessa-
 ria, quia atq; illa ad e ad, quod inordinata ad ad e ad.

Primo vero, ha ppitiorum, ad ad e ad, nullum ad e ad,
 sunt contraria, quod si autem nulli hanc existere, hanc utragq;

epel falsa, si dno obrags eel falsa et regula eel falsa pro 49
ibis. si n eand falso pro ibi do. Regula loquunt de falso
peronele p. rdo e contradictoria si dno ppositionis longu e aliqui
do vel n dicit, vel si existit n regid dno e hoc e vera ctina
falsa.

Quia, pro subcontraria posuit se e vero. qo n sunt
varia proo contra appropila sunt affirmatio et neg
atio eudem de eodem fualo qo n posuit se e vero vel
n sunt opposita. p. conepo on tene si contra ad probaliam
dico on tene appropila sunt affirmatio et negatio eudem de
eodem fualo suppositionis. de verificacionis si ubi qd
ppositionis fualum e aliqui hoc si: si qd fualo de iuridite
qo idem e fualo suppositionis licet n verificat in eodem
individuo. unde disjunctiva suppositio n censet e diversa
a distributiva, n qua feret continet fualo par in toto.

si qd in hoc e hoc sunt contradictoria: nullo oculi e
necessario ad videndum aliquid oculi e necessario ad videndum.
p. dno si n variat suppositionem do si variat n. quia
disjunctiva continet n distributiva n disjunctiva, que
adequate nullo suppositionem, disjunctiva vero sunt inadequate.

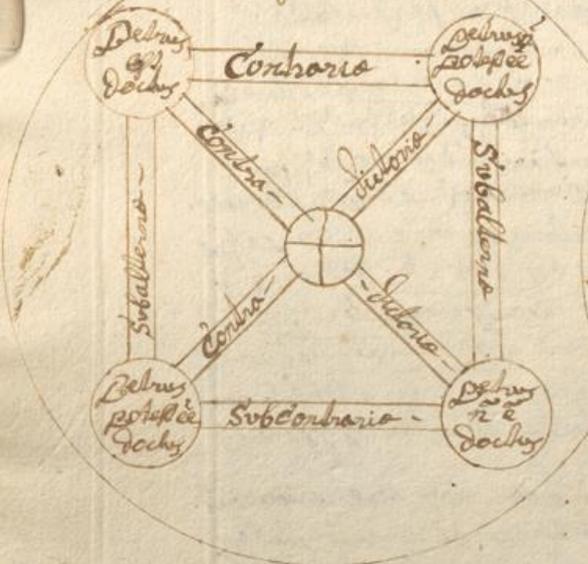
Quare ito an hoc sint contradictoria de aut fualo in area spe
aliquid aal n fualo in area spe. o r hoc e ay hoc, aliquid
hoc n e ay hoc. nullo ay videt, aliquid ay videt scilicet
quem christy fannid. nullo aal e fualo, aliquid aal
e fualo. p. negativit n pualiter exponit, quia vel n ferunt
idem fualum vel eandem suppositionem de qd vel n supponunt
universaliter.

Quare rdo an hoc sint contradictoria: ayq necessario currit
negatio necessario n currit, credo stella e pare, credo stella
n e pare, nery essentialiter e olog, nery essentialiter n
e olog, logica qua logica ambulat, logica quon logica n ambulat
sunt petro currit, sunt petro n currit est. p. negoito quia
una n negat quod affirmavit altera, debet autem particula
n imediate poni antemodum adverbium vel particula exponi
talem. vi: ayq n necessario currit, n credo se pare, stella, logica
n qua logica ambulat, n sunt petro currit est.

Quæres etiam, an hæc sint contradictoria. in quolibet urbe
 dicitur unus bonus in quolibet urbe aliquis unus non bonus idem
 necesse paulum scribere, possibile est paulum non scribere. Ad
 in unum negativæ quia est plus negat quam requiritur. sufficit
 dicere de solisificationem prioris, quod in aliqua urbe est
 aliquis unus non bonus. ad eundem effectum affirmativæ alia
 est assertio est implicite negativæ: hoc ipso est quod dicitur possibile
 est paulum non scribere, negat quod sit negativum cum scribere
 plura alia solent ex sequenti verbula.

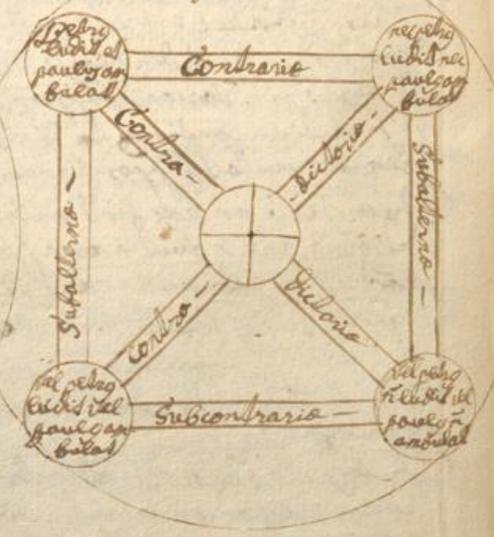
Petrus
 et
 Doctus

Oppositio
 Propositionum
 Singularium

Tabula Oppo-
 sitionum

Oppositio
 Propositionum
 Compositarum

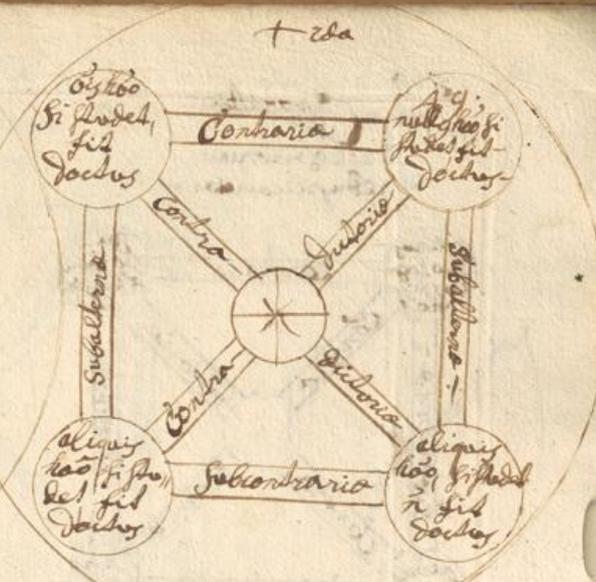
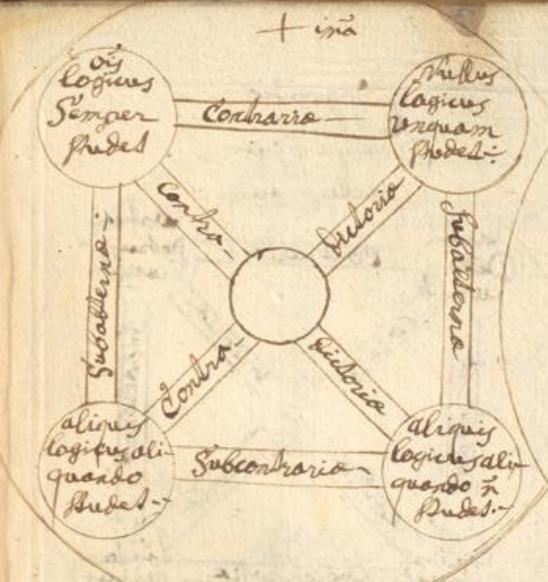

Oppositio quoad
 res temporales
 + inop

Oppositio propositionum
 Conditionalium
 + 2da

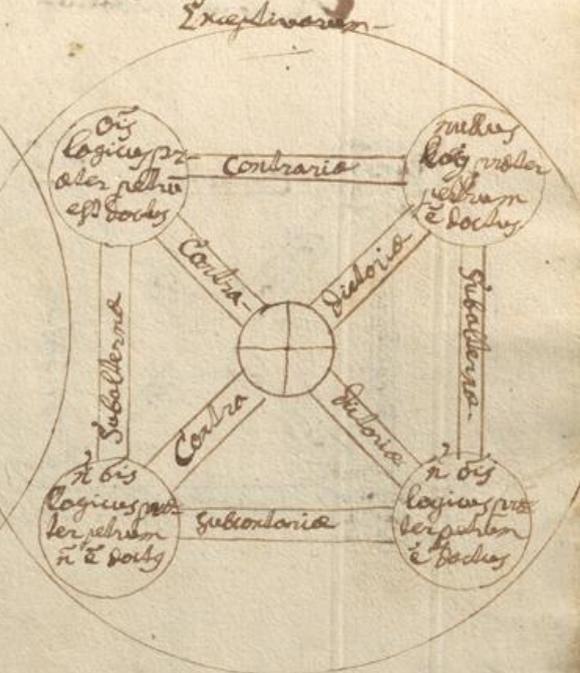
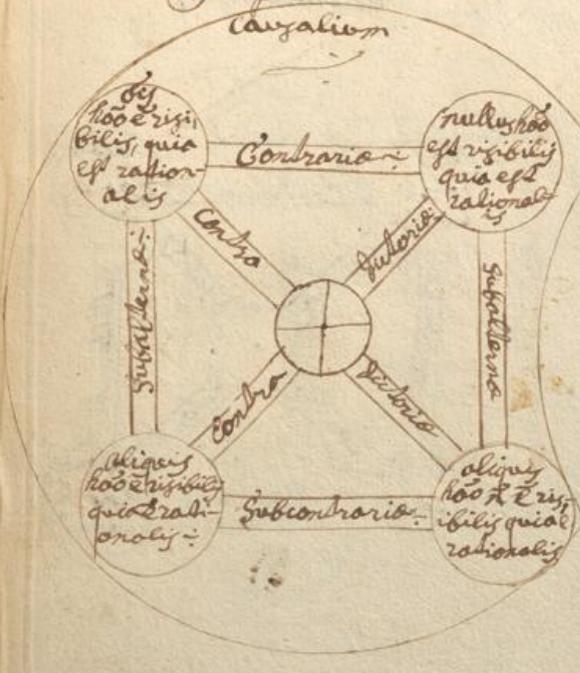
+ ina

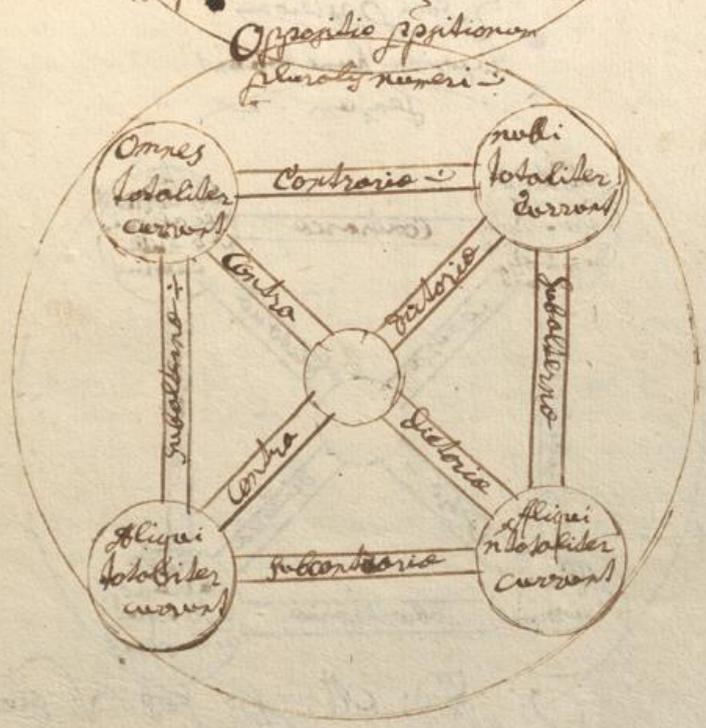
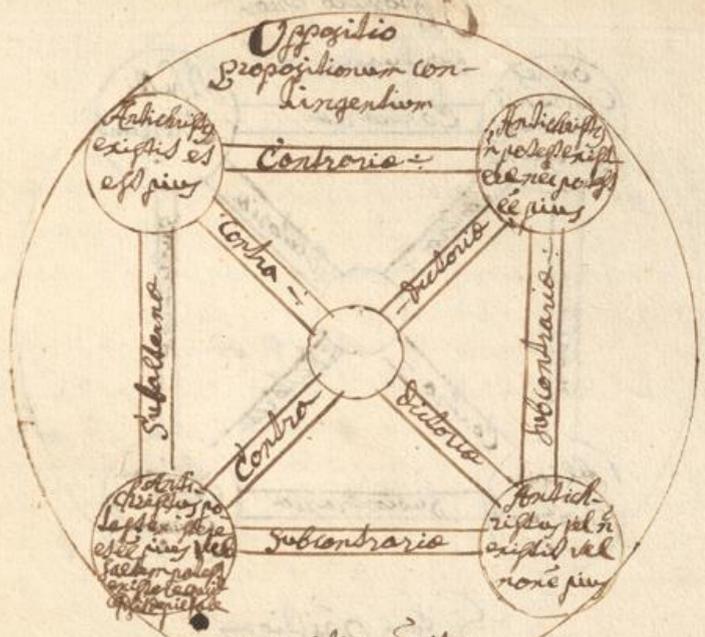
+ da

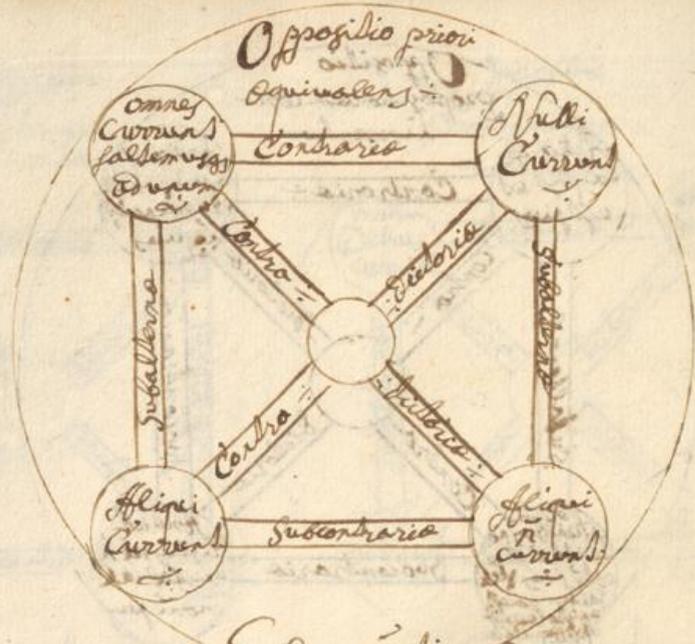

Oppositio
Propositionum
Causalium

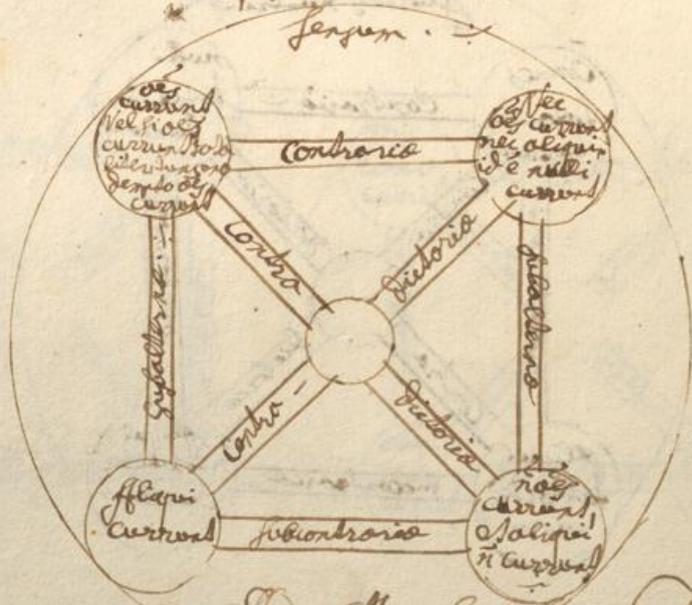
Oppositio
Propositionum
Exemplivariarum

Secundum propositiones
oppositas hanc habent
sequen[tes]

J. F. M. S. P. V. glori.

In quibus colligitur in voce seu per litteram e signum pro positionem
negativam universalem et per q affirmativam particularem converti
simpliciter. in voce Qua per litteram e signum universalem negati-
vum dicitur posse et autem debere et per litteram a universalem
affirmativam debere converti per quidem. in voce opto signum per litteram
o negativam particularem solum converti per contrapositionem.
potest quidem e universalis affirmativa quando superius predicat de
inferiori, vel inq dicitur convertibilis de altero, converti per contra-
positionem, ut omne hoc est a, ergo a est n hoc, sed huius conversionis
h premis dicitur, et ita e aliquid vix.

De quibus autem, ut dicitur in ratione secundum q postquam factum
est factum in ratione nulli servari in idem circumstantiis, quod
e necesse e, ne quidem fiat conversione, vel si circumlocutione, ut pres-
fectum vel proterum implicite potest fieri et potest, ut explicite potest,
unde sequuntur pp dicitur. omne mortuum fuit vivum, huius libri est illi nulli
hoc e omne hoc, huius libri potest fieri per petre in templo, vivum e in dolo
omne hoc e huius vivum, in ita dicitur converti: qd aliquis vivus fuit mo-
rtuus, dicitur e huius libri, omne hoc e nulli hoc, nulli potest fieri se-
ria, Namque e in petro dicitur in dolo vivum huius huius huius sed
ita, qd e quod nullo e mortuum fuit aliquid vivum, qd aliquid quod nullo
vivum, nullo e mortuum, qd aliquid e in petri e huius libri, qd omne hoc
collektivum simpliciter nullo fuit simpliciter, qd nulli potest fieri per
e fuit qd aliquid existens in templo e petri, vivum e existens in
dolo, qd aliquid existens in dolo e vivum, hoc e huius vivum, qd
aliquid huius vivum e hoc.

Ad idem ulterius universalem affirmativam posse converti simpliciter
in materia necessaria nullo in contingenti, sed ita conversio e solum
notoriorum, bona fide ex negativa in materia necessaria autem
fuit affirmativa de subiecto infinito, ut hoc nullo est lapis, qd e n
lapis, n autem in materia contingenti, ut dicitur simpliciter nullo est nullo
dicere hoc conversio e nota nulli hoc e hoc, qd nullum hoc e hoc,
qd nullo est nullo negativam convertit simpliciter. In hoc con-
stante est contentum. cum e proterum supponit collectivum, sic debet
dicere, qd nulli hoc e collectivum cum ad hunc qd nullo collectivum
e hoc, vel dicitur regulam solum laquei de proterio distributivo n collectivum